

Alex Maroiu

Sfârșitul unei ere

ANII CENUȘII

Volumul V

Editura PASTEL, Brașov, 2020

Și în Katia, ca și în celelalte romane, povestea de iubire e partea cea mai frumoasă, care face lectura tot mai vibrantă, pe măsură ce se adâncește în psihologia iubirii. Katia nu crede în tăria durabilă a iubirii la prima vedere. Aceasta ar fi doar faza de cunoaștere, iubirea adevărată și durabilă e aceea pecetluită prin căsătorie. „Iubirea ta – îi spune Katia lui Alex – e aceea a unui trecător.” Și, până la urmă, așa se va dovedi, deși în scurtul timp cât a stat la Moscova, Alex a trăit intens îndrăgostirea de Katia, frumoasa rusoaică sportivă. Pentru Katia, românul Alex e prezența Occidentului liber. El nu vine dintr-o țară cam cu același peisaj dezolant, nu, el e străinul cu aburul occidental salvator. Povestea – trama narativă – din Katia e a unei iubiri neîmplinite, adică nu se încheie cu acel corolar al fericirii casnice.

Așadar, aici e o dramă, aici e retezat zborul, ori Katia tocmai pe acesta îl vrea. Inginerul române, lucrător în comerțul exterior, ar fi șansa, mai ales că i-a fulgerat inima, dar: „...Eu cred numai în căsătorie, în dragostea construită încet, în timp, într-un timp îndelungat. Cred în acea dragoste care durează o viață. Așa sunt eu!” (pg. 215) Așadar, iubirea rusoaicei Katia a rămas în așteptare.

În rest, aceeași scriitură alertă, aceeași atenție la detaliu și perspectivă. Katia e un roman care, de fapt, arată că o iubire apărută brusc, aproape îi sperie pe protagoniști. Cum să realizezi o iubire doar în timpul unei delegații limitate? (Ion Popescu Topolog – „Alex Maroiu, Katia”, în „Lector-Lictor: cronici și articole literare”, vol. II, Editura Pastel, Brașov, 2020)

Cuprins

Rezumatul volumelor anterioare	7
CAPITOLUL I	
Furtuna	13
CAPITOLUL II	
Gabi – Eu și ceilalți	71
CAPITOLUL III	
Dan – În ceața iubirii	127
CAPITOLUL IV	
Silvia – O căsătorie din interes	163
CAPITOLUL V	
Paul – Nina, șeful meu direct	205
CAPITOLUL VI	
Gabi – Două jumătăți de casă	251
CAPITOLUL VII	
Dan – Disparația	293
CAPITOLUL VIII	
Gabi – Cheia	309

CAPITOLUL IX

Silvia – Între comerț și iubire..... 329

CAPITOLUL X

Gabi – Joc riscant 341

CAPITOLUL XI

Paul – Nota..... 369

CAPITOLUL XII

Sfârșit de eră comunistă 389

DEDICAȚIE 405

CAPITOLUL I

Furtuna

Noaptea de decembrie căzuse, neagră și rece, mult prea devreme peste oraș. Părea că viața se grăbea să scape de trecut căutând mai întâi o ieșire din iarnă. Și din trecutul zilei de ieri.

Autobuzul înainta încet și temător spre centrul orașului, acolo unde, pentru a doua zi consecutiv, oamenii ieșiseră cu un curaj inconștient să protesteze pe străzi împotriva lui Ceaușescu. Noaptea le dilua mult siluetele, dar le amplifică vocile. Le venea mai ușor să se grupeze ascunși în umbră, să strige într-un singur glas din întunericul nopții, deși pericolul de a fi arestați, loviți sau împușcați era mai mare. Cu toate că încă se temeau de Securitate și de urmările protestelor, primul pas, revărsarea masivă pe stradă, se făcuse. Iar numărul lor creștea. Cei mai mulți dintre ei erau tineri, fără familie sau copii, aveau doar iubiți și prieteni.

Dacă ar fi ezitat și n-ar fi ieșit nici ei, cu siguranță că n-ar mai fi ieșit nimeni pe străzi. Se încurajau, vorbeau tare ca să prindă curaj și să-și alunge teama. Se mai bazau mult și pe televiziune. O mare parte din ei mergeau în acea direcție atrași ca de un magnet. Pentru că de acolo, dacă reușeau să intre peste armată, victoria ar fi avut mai

multe șanse și în plus, s-ar fi transmis rapid și afară, în toată Europa.

Autobuzul își continua mersul lent spre centru. Paul privea pe fereastră ca și cum ar fi făcut prima dată drumul ăsta. Era frig și, mai ales, întuneric. Pe stradă, tinerii cu steagurile găurite în mijloc, acolo unde fusese locul stemei comuniste, mergeau ținându-se de braț și strigând sloganuri antipartid. Unii dintre ei păreau nervoși, supărați pentru că lumea din autobuz stătea liniștită pe scaune, privind absentă spectacolul străzii, în loc să coboare și să li se alăture. Paul se simți brusc laș și se acuză pentru că luase tocmai atunci inițiativa să îl sune pe Dan și să-i dea întâlnire pentru o „ultimă” discuție. Se gândea că se putea alătura mulțimilor de oameni mai târziu. Nu-i plăcea propria explicație, acel „mai târziu” care îl plasa în rândul indiferenților. Deocamdată.

Autobuzul a mai făcut o oprire la Piața Kogălniceanu. Apoi toată lumea a coborât, cu excepția lui și a unui grup de trei femei care probabil că lucrau de noapte și trebuiau să schimbe autobuzul la capătul liniei, în Piața Rosetti.

Vorbiseră tare tot timpul și Paul le ascultase ca să nu se mai gândească la Dan. În autobuz s-a urcat apoi un grup de tineri cu banderole albe pe braț. Mai mulți băieți și o fată. Unul dintre băieți avea capul spart și prin bandajul prost făcut, cu un fel de prosop trecut pe sub bărbie, se vedea o pată mare de sânge.

– Să mergem la Spitalul Colțea, e cel mai aproape, spunea fata.

– Nu e nevoie. Pierdem prea mult timp. Ratăm întâlnirea cu studenții din Regie, spuse rănitul. La nevoie, mă duc singur. Numai să meargă autobuzul încă o stație, măcar până la Intercontinental.

– Trebuie să te pansezi cât mai urgent, nu poți face nimic așa cum ești. Pierzi mult sânge. Înțelege, ce dracu'! spuse fata căreia părea să-i pese cel mai tare de starea băiatului.

– Nici acum nu știu ce erau. Polițiști, soldați sau securiști în uniforme.

– Nu te mai agita, oricum nu mai contează. Stai liniștit.

Autobuzul a mai mers, încet și cu pauze, înaintând ezitant să nu lovească mulțimea. De multe ori, tinerii de pe stradă aruncau vorbe urâte și îi arătau șoferului pumnii strânși, „Nu cred ca vom ajunge la capătul liniei. Risc să-i enervez și să mă dea jos cu forța de la volan” (șoferul, vorbind tare, adresându-se femeilor care sperau să ajungă cât mai departe).

Autobuzul a mai mers puțin, până la capătul bulevardului „6 Martie”, dinspre Universitate. Prin întunericul nopții se vedea Universitatea, deși toate ferestrele erau neluminate și parțial sparte din seara anterioară. Nu se mai putea înainta. Paul s-a sculat de pe scaun. A coborât. Era frig. Și-a tras gulerul scurtei în sus și și-a afundat mâinile adânc în buzunare. Oricum, nu mai avea răbdare să stea în autobuz. A înaintat pe lângă multe autobuze și troleibuze trase pe dreapta din care coborâse lumea pen-

tru a se alătura mulțimii care striga din mers, înaintând dezorganizat.

Piața Universității, în semiîntuneric, era plină de oameni și de polițiști, mișcându-se toți haotic și încercând să-și găsească fiecare locul pierdut după ultima ciocnire. Era ora șapte. Paul se grăbi spre Piața Rosetti, unde avea întâlnire cu Dan. Întârziase? S-a uitat la ceas și a văzut că era devreme. A început să alerge totuși. A evitat să intre în pasaj. A traversat pe deasupra, trecând direct peste marcajele bulevardului. Oricum, nicio mașină nu mai circula pe stradă. Își continuă mersul evitând polițiștii și grupurile de tineri care își agitau steagurile. Trecând pe lângă Ministerul Agriculturii un moment s-a mai gândit încă odată ca ajungea prea devreme. Era tensionat. Se simțea vinovat că lipsea din mulțimea care striga.

Mai erau doar câțiva pași până la intrarea în clădirea lui „Petrol System Rafinării”, unde avea întâlnirea, dar simțea tot mai tare că marea întâlnire rămăsese undeva în urmă, acolo, în piața unde se anunțau ciocnirile cu scutierii. Întâlnirea românilor cu destinul lor, cu șansa și viitorul.

Clădirea lui „Petrol System Rafinării” (PSR) era cufundată în beznă. În fața intrării se vedeau câțiva polițiști înarmați. L-a văzut pe Dan așteptând în fața intrării și i-a făcut semn cu mâna. În acel moment, din Piața Universității se auziră primele focuri de pistol automat, probabil trase în sus de soldați, ca avertisment.

Mulțimea a reacționat instantaneu, reluând în cor refrenul ultimelor zile: „Ole, ole, ole, Ceaușescu nu mai e!”.

Cu două zile în urmă, Ceaușescu simțise pentru prima dată teama de popor și ura mulțimii. Era ceva nou pentru el. Încă mai credea că asista la un complot pus la cale de „agenturile străine”, mai ales de Moscova. Speriat de mulțime, promisese de sus, de la balconul Comitetului Central, mărirea alocațiilor pentru copii și alte schimbări care, credea el, mai contau în acele momente.

În spatele lui, Elena Ceaușescu și membrii Comitetului Central priveau îngroziți la mulțimea ce murmură din ce în ce mai tare, până când murmurul a devenit tunet, iar strigatele de ură au devenit amenințări directe.

Nimeni nu putuse anticipa așa ceva. Ce se întâmplase cu poporul ăsta de slugi, așa, deodată? Cine le dăduse curajul ăsta, așa, din senin?

Apoi, de undeva, dintr-o parte a pieței, se auziseră niște zgomote ca un răpăit de mitralieră. Vocea ei, a Ceaușescăi, cerând liniște, țipată ca vocea unei vrăjitoare zbârcite de ani și răutate, s-a auzit totuși fără vlagă, stinsă, înecată în vuietul înspăimântător care se urca spre cer. Părea că ar fi fost un cutremur. Același vuiet ca atunci, în martie '77, când cutremurul omorâse atâtea oameni.

Mulțimea nu a mai ascultat. Vocea lui Ceaușescu, strigând speriat la microfon, părea dintr-un film mut. Ceaușescu s-a întors către ceilalți din jurul său care trebuiau să fie acolo sus, cu el, în balconul lung, dar nu mai erau decât câțiva. Și ei, cu toții morți de frică. Auzeau, probabil, moartea urcând deja pe scările clădirii, în căutarea lor.

Femeile au început să țipe. Mulțimea s-a îndreptat apoi brusc către clădire, împinsă de o forță nevăzută.

Ceaușeștii și membrii Comitetului Central au dispărut brusc de la balcon. Vuietul mulțimii a tot crescut ca la un semn de atac și din nou s-a auzit un răpăit de mitralieră.

Mulțimea a prins mai mult curaj și a început să strige, îndreptându-se către clădirea Comitetului Central. După numai două minute, de pe acoperișul clădirii s-a înălțat un elicopter. A balansat nesigur, ca și cum ar fi fost gata să se prăbușească, apoi, după ce s-a rotit în căutarea unei destinații, în final, ezitând parcă, s-a îndreptat către vestul orașului, greoi și obosit ca o vacă mare, gestantă. Mulțimea a izbucnit în urale: „Ole, ole, ole, Ceaușescu nu mai e!”. Urlau de bucurie, o bucurie amestecată cu frică, cu speranță și ură adunată în zeci de ani de umilință. Vuietul străzii nu s-a mai oprit. Urcând tot mai puternic și mai viu, a spart cerul, făcându-și drum spre un Dumnezeu pregătit pentru prima dată să-i ajute.

Cei rămași acasă au văzut la televizor mulțimea năvălind în clădire și călcând totul în picioare. În următoarele momente haosul a cuprins piața și s-a propagat în întregul oraș. Era revoluție! Nimeni nu știa ce avea de făcut, dar toți strigau, se îmbrățișau, se încurajau, iar unii plângeau.

Erau toți liberi. Nu se gândiseră niciodată cum e libertatea. Se simțeau ca niște păsări cu aripile întinse sub cerul senin al noului an care se apropia. Niciunul nu înțelegea cum de a fost posibil să se întâmple minunea.

Dar ce mai conta? Postul de radio „Europa liberă” anunțase o cădere iminentă a Ceaușeștilor, dar în țară nimic nu mișcase până în ultimul moment. Nimeni nu

crezuse. Apoi, însă, cu câteva zile în urmă, oamenii din Timișoara ieșiseră pe străzi și în Piața Operei, făcând să renască speranța.

„Vor intra rușii în România! Tancurile rusești din Transnistria s-au pus deja în mișcare”, se zvonea cu teama. Chiar dacă puse cap la cap zvonurile păreau neverosimile, oamenilor le venea mai ușor să-și aleagă o astfel de variantă și apoi să o repete până credeau în ea. Nu erau obișnuiți să judece singuri, judecau de ani de zile prin intermediul știrilor de la televizor, combinate cu ce ascultau, pe ascuns, la radio „Europa Liberă”.

Acum, Televiziunea Română era cel mai fierbinte loc. Din acest motiv, Televiziunea fusese atacată în ultimele două seri de grupuri înarmate de teroriști. Atacă de cine? se întrebau cu toții. Care teroriști? Cine erau, de fapt, ei? Nimeni nu înțelegea cine erau cele două sau mai multe grupuri care se luptau. Oameni bine înarmați trăgeau în alți oameni, nevinovați, care manifestau pe stradă, cu mâinile goale.

Televiziunea cerea oamenilor să vină și să-și apere libertatea. Dar cine era atunci în clădirea Televiziunii Române și în ce fel se identifica cu poporul și cu libertatea? Orașul era tot mai bolnav și agonia lui se revărsa încet peste restul țării, ca un fel de lava incandescentă aruncată spre cer de un vulcan ce mocnise prea mult timp.

Paul și Dan au traversat Piața Rosetti strecurându-se printre grupurile de oameni care mergeau în sens opus, spre Universitate. Au intrat în restaurantul „Banatul”, plasat în colțul uneia dintre străduțele ce dădeau în piață.

Mâncau și beau adesea aici, în fugă, un grătar și o bere. Băieții care serveau îi cunoșteau bine. Uneori beau și mâncau pe datorie, „până la ziua de salariu”. Erau mult prea puțini clienți, în general vorbind, adică bani, ca să nu țină aranjamentul. S-au așezat tăcuți la una dintre mesele de la fereastră, acolo unde stăteau adesea și beau în grup, la ieșirea de la serviciu. Paul și-a aruncat privirea pe fereastră, să poată urmări mulțimea care trecea spre piață.

Atunci, în acel moment al serii, o singură masă mai era ocupată de doi bărbați vorbind în șoaptă. S-a gândit o clipă, fără să vrea, că bărbatul așezat cu fața spre ei semăna teribil cu rusnacia blonzi pe care îi întâlneau pe stradă când fusese la Moscova. Băiatul care servea la masa lor i-a recunoscut și a venit spre ei:

– Vă salut, don' Paul. Suntem înghesuiți de evenimente. Ați intrat să discutați la o bere sau ca să vă feriți de nebunia de afară?

– Vrem două beri!

– Nu e nevoie să luați nimic. Dacă vreți, puteți doar să stați de vorbă. Ar fi chiar mai bine. Nici ieri și nici azi nu a intrat nimeni aici. O să dăm faliment, dar nu contează. Măcar de-ar da faliment și ăia de sus. Dar, de temut, ne temem. Suntem prost plasați aici, în centrul nebuniei.

– Vrem două beri, ți-am spus.

– Vă dau, vă dau, deși ni s-a spus că seara, după ora 16, nu avem voie. Și, mai ales, să-mi dați sticlele la final, când terminați. Știți, pe stradă este prăpăd și... O să las doar două becuri aprinse și obloanele de la ușă semides-

chise, ca să nu intre peste noi când vor începe bătaia cu poliția.

– Fă cum vrei. Oricum, nu stăm mult.

Băiatul a adus imediat berea și tot imediat a și plecat. Paul și Dan, față în față, au studiat o clipă sticlele, apoi, din instinct, s-au uitat afară, spre strada care se aglomera tot mai mult. Părea că o greutate enormă le apăsa pe umeri. Privind pe fereastră, Dan întreabă după un timp:

– Ce mai vreți de la mine?

– Să vorbim. Despre tine și Silvia. Știe că ne întâlnim, dar ea nu putea veni oricum. Era primejdios. De vrut, nu mai vrea nimic de la tine.

– Nu cred ca ai dreptul să-mi vorbești în numele ei. Cu atât mai puțin în numele „vostru”. Nici momentul nu e bine ales.

– Nu fii prost, nu despre ce crezi tu vreau să vorbim. Deși acum aș avea aceleași drepturi ca tine. Îți vorbesc simplu, ca să mă înțelegi. Vreau să o lași în pace pe Silvia. Merită să fie liniștită.

– Ia te uită, ce surpriză minunată!

– Vorbesc serios, am iubit-o tot timpul, fără să sper nimic. Aș vrea să o știu în siguranță.

– Și Silvia cum explică dorința asta a ta?

– N-aș fi aici, într-un moment ca ăsta, dacă n-aș avea acordul ei pentru tot ce fac și ce spun. Nu am pretenția că mă mai iubește, dar sper să-mi accepte ajutorul.

– Și eu ce să fac? V-ați gândit și la mine?

Tu ai trădat-o pe Silvia, i-ai făcut rău, fără să stai prea mult pe gânduri. Ți-ai vândut la Securitate soția, pentru a-ți pune planul în aplicare, și m-ai băgat și pe mine în jocul ăsta nebun. Și pe alții. Puteai să aștepți puțin, în zilele următoare se vor schimba multe și s-ar fi putut să-ți iasă planul fără să ne mai lovești pe la spate.

– Pe la spate ai lovit tu, când te-ai „îndrăgostit”, cum spui, de Silvia.

– Nu râde, vreau să o ajut, repet.

– De ce nu vorbești clar? De ce nu spui că vrei să te căsătorești cu ea?

– Poate că eu vreau, dar nu știu dacă vrea și ea.

– Deci asta era. Să fiți sănătoși, nu era nevoie să mă informați. Și, mai ales, nu trebuia să o faceți așa, prin intermediul tău.

Lui Dan îi trecu prin minte, într-o clipă, timpul scurs de când o cunoscuse pe Silvia, pe Silvia lui, cea pe care o visa uneori făcând dragoste cu el. Cea cu care făcuse la început atâtea planuri de viitor și cu care sperase că va trăi împreună până la bătrânețe, tot așa cum sperase și în cazul Ninei. Cum de se ajunsese aici? Nu-l iubise niciodată? Jucase doar teatru, ca să-și facă un dosar bun? A rămas mult timp așa, cu gândul dus departe, dar cu privirea afară, pe geam, spre mulțimea care acum alerga în sensul opus, după contraatacul scutierilor. Așa urma să fie toată noaptea.

Băiatul apăru din nou speriat și le spuse:

– O să încuiem ușa și o să stingem și lumina, ca să nu le vină în gând să ne spargă geamurile. Vă pun o lu-

mânare pe masă, dar, dacă mă credeți, ar fi mai bine să plecați. Azi va fi și mai rău. O să iasă urât de tot.

Dan nu-l mai auzea. Ar fi vrut să dea timpul înapoi, să ajungă în punctul în care a greșit prima dată și să joace altfel, cinstit, direct, fără nicio ezitare. Trebuia s-o aleagă de la început pe Nina și să trăiască simplu și egal fiecare zi lângă ea. Să fie fericit că o are lângă el și atât. A pierdut prea ușor încrederea ei. Numai după ce pierdem un lucru ne dăm seama de valoarea lui, de locul lui în viața noastră.

– Aș vrea să o văd pe Silvia, să vorbesc cu ea!

– Nu se poate! Nu vrea să te mai vadă!

Dan nu știa dacă era adevărat tot ce spunea Paul. Spera ca măcar o parte să fie minciuni. O cunoștea bine. Silvia era tare ca un bărbat. Lua hotărârile după ce cum-pănea totul și nu revenea asupra lor. Și nici nu arăta apoi că ar regreta hotărârile luate. Era mult mai tare ca el. Cât timp fuseseră împreună, hotărârile lui fuseseră, de fapt, întotdeauna, hotărârile ei. Nu se simțise în stare să o contrazică.

Afară, mulțimea recâștigase terenul pierdut și se îndrepta din nou spre Piața Universității. Băiatul apăru din nou, aproape implorându-i:

– Don' Paul, vă rog să mă înțelegeți! Fac eu cinste, dar trebuie să închidem. Nu știți ce a fost aici noaptea trecută. Erau să mă omoare. Vă rog să plecați!

Paul a scos o hârtie de douăzeci și cinci de lei și a pus-o sub o sticlă de bere. S-au sculat amândoi și au ieșit din restaurant, deschizând cu grijă ușa și aplecându-se să treacă pe sub oblonul tras mai aproape de nivelul trotua-